

POIMANY (530) *part praet pass pf*

poimany (444), **pojmany** (63), *poimany a. pojmany* (23) [zapisy *poi-*, *poy-* z *tekstów rękopiśmiennych*]; *poimany* *MiechGlab* (5), *LibMal* (55), *HistAl* (2), *GroicPorz* (20), *KrowObr* (6), *LeszczRzecz*, *RejZwierz* (3), *BielKron* (139), *GrzegRóżn*, *RejAp* (4), *GórnDworz*, *RejPos* (3), *WujJud*, *BudBib* (8), *BudNT*, *CzechRozm* (3), *PaprPan*, *SkarJedn* (2), *KochOdpr*, *StryjKron* (36), *CzechEp* (5), *NiemObr*, *KochWz*, *WerGośc* (2), *KochPam*, *ArtKanc*, *GórnRozm* (3), *Calep*, *Phil* (6), *GórnTroas*, *OrzJan* (3), *LatHar* (7), *WujNT* (19), *PowodPr* (3), *SkarKaz* (2), *CzahTr*, *SkarKazSej* (2), *KlonWor* (2); *pojmany* *MurzNT*, *Mącz* (10), *Calag*, *SiebRozmyśl*; *poimany* : *pojmany* *BielŻyw* (1:2), *Leop* (14:2), *UstPraw* (10:2), *BibRadz* (18:1), *ModrzBaz* (6:3), *SkarŻyw* (21:2), *OrzJan* (4:1), *SarnStat* (16:37).

poimany (260), **poiman** (256), *poimany a. poiman* (14).

-an (244), -an (4).

o *jasne*. ◇ *W formach złożonych* -an- (279), -an- (3); -an- : -an- *Leop* (11:1), *BielKron* (28:1), *SkarŻyw* (18:1). ◇ *W formach niezłożonych* -an- (5), -ana (2); -ana *BielKron* (4); -ana *SkarŻyw*; -ana : -ana *RejAp* (1:1).

sg m N *poimān* (248), *poimany* (94); ~ (*attrib*) -any (25); ~ (*praed*) -an (248), -any (54); -any *LibMal* (2), *Leop*, *GrzegRóżn*, *CzechRozm*, *PaprPan*, *SkarJedn* (2), *CzechEp*, *WerGośc* (2), *SiebRozmyśl*, *PowodPr*; -an : -any *MiechGlab* (1:1), *GroicPorz* (8:3), *KrowObr* (5:1), *Mącz* (2:2), *SkarŻyw* (4:9), *StryjKron* (12:10), *GórnRozm* (1:1), *Phil* (2:4), *LatHar* (1:5), *WujNT* (3:1), *SarnStat* (24:3), *SkarKaz* (1:1). ◇ *G* *poimanégo* (2). ◇ *D* *poiman(e)mu* (1). ◇ *A* *poimanégo* (12), *poimany* (1); -égo (1), -(e)go (11). ◇ *I* *poimany* (4). ◇ *L* *poimany* (1). ◇ *f N* *poimanā* (12), *poimāna* (7), *poim(a)n(a)* (14); ~ (*attrib*) -ā (1); ~ (*praed*) -ā (11), -a (7); -ā *BibRadz*, *StryjKron*, *CzechEp*, *KochWz*, *KochPam*, *GórnTroas*, *OrzJan*, *WujNT*; -a *Leop*, *BielKron* (3); -ā : -a *RejAp* (2:2), *SkarŻyw* (2:1). ◇ *A* *poimanā* (7). ◇ *n N* (*praed*) *poimān(e)* (1) *Leop*, *poimano* (1) *LibLeg*. ◇ *A* *poiman(e)* (2). ◇ *pl N m pers* *poimani* (70). *subst* *poiman(e)* (6). ◇ *G* *poimanych* (22). ◇ *D* *poimany* (2). ◇ *A m pers* *poimané* (11), *poimanych* (7); -é *BibRadz* (4), *SkarŻyw* (2), *SkarKaz*; -ych *CzechRozm*, *StryjKron* (2); -é : -ych *BielKron* (2:1), *OrzJan* (1:1), *WujNT* (1:2); ~ -é (1), -(e) (10). *subst* *poiman(e)* (4). ◇ *L* *poimanych* (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: *poiman(y) od kogo, od czego* (89), *poiman(y) przez kogo* (21); *przez kogo* *ActReg*; *od kogo* : *przez kogo* *LibMal* (1:3), *UstPraw* (1:1), *BielKron* (34:4), *StryjKron* (14:1), *SarnStat* (1:11).

Sł stp: *pojman s.v. pojmąć*, *Cn*: *pojmany s.v. pojmują mię*, *Linde brak*.

1. *Wzięty, zabrany od kogoś lub komuś; zrabowany; captus* *Leop*, *JanStat*; *captivus* *Leop* (7) : Dwie tłuŧthe Iałowicze z miaŧta wypuŧcił aby mogły być *poymane* od nie *przijacioł* *BielŻyw* 14; *Nád to y Bogi ich/ y ryte obrázy ich/ teŧ y nacŧynie koŧŧowne ze zŧothá y ŧrebrá/ poimáne* powiedzie do *Egiptu* *Leop Dan* 11/8, *1.Reg* 4/21; *BibRadz Ez* 30/4; *GDy on krzyŧz y drzewo/ ná ktorým wiŧiaŧo odkupienie naŧze/ od Krolá Perŧkiego Kozdráŧa poimáne* *SkarŻyw* 73.

Wyrażenia: »*pojmany gwałtem*« (1): *vŧtáwiamy/ iŧ iefli kto nápotým Ielenia/ Wieprzá/ Dŧikiégo koniá/ álbo Loŧiá cudzégo popędzonégo/ álbo poymánégo gwałtem/ álbo potáiemnie* [*captum, vi aut occulte* *JanStat* 1108] *przed pŧy cudzémi wŧiáŧby [...]: takowy [...]* *SarnStat* 672.

»*pojmany potajemnie*« (1): *SarnStat* 672 *cf* »*pojmany gwałtem*«.

Przen: Opanowany, ogarnięty (1) : ktore [Pismo św.] dużę czyni mocną/ y ftátiecznieyfzą/ y mędrfzą: nie dopuľzczáiąc tego áby od nıkczemnych myśli miałá być poimána CzechEp 134.

2. Wzięty przez kogoś przemocą lub podstępem skądś (o ludziach) (3) :

poimany od czego (1): á to fą tácy [...] chłopi prości/ poimáni od roli/ z motłochu ludzi grubych/ których Turek wżywa do wálów/ do okopów/ á podczas też do fypánia kofzów OrzJan 38.

Przen: Zwiedziony, usidlony (2) : Y tych fię chroń. ábowiem z tych fą ktorzy wrywáią fię w domy: y poimáne wiodá niewiaľtki grzechámi obciázone/ ktore vnoľzú rozmaíte požádlivości WujNT 2.Tim 3/6, s. 740.

3. Pozbawiony wolności, zniewolony przez zatrzymanie, ujęty przemocą, wzięty do niewoli, uwięziony; captus Miech, HistAl, Vulg, Modrz, JanStat, JanPrzyw; captivus Miech, Vulg, PolAnt, JanStat; comprehensus Vulg, PolAnt, Modrz, JanStat; deprehensus Mącz, Vulg, JanStat, Cn; apprehensus, traditus PolAnt, Vulg; captivatus Miech; clausus, compertus, prehensus, retractus Mącz; detentus JanStat; exceptus, potitus Cn (519) : *BielŻyw 14, 80; wízakoż go Thatarzy teraz zowú Sach met, iakoby męczony Achmet, bowiem od Litwy poimany fiedziaľ dľugo w więźnieniu w kownie. MiechGlab 30, 32,45; ysz thymy czassy Tatarowie Byalogroczczi brały w pansthwie v: c : m: y fľá gromyeny fľá thesz nyechtorzy poymany. LibLeg 9/54; HistAl D8, F7v; KrowObr 38v, Ss3, Tt2v; Od mieczá vmrze Ieroboám/ á lud Iiráelfki poimány będąc záprowódzi fie z źemie fwoiey. Leop Am 7/11, *B2, 4.Esdr 5/1, Iudith 5/28, Am 7/17, 1.Mach 5/26; Ale gdyby [kto] zá gránicami był poyman w nieprzyacielfkiewy ziemi/ y fľkody/ y więzienie winniľmy nágródzić. UstPraw D3, D3; Llyzmach ná Getyki bez wfzelkiewy przyczyny/ Podnioľł walkę/ y ciągnáľ ná nie bez wfzey winy. Poráżon y poiman/ do Krolá przywiedzyon RejZwierz 12v; [Gieraldus] TEn kiedy był poiman od Krolá Ruffiná/ Rzekľ/ z niezczęfciac przypádlá ná mię tá przyczyná. RejZwierz 19v, 5v; Dla grzechu vľt ich/ y dla fłowá warg ich/ będą poimáni z hárdofciá fwoiá dla zľorzeczeńftwá y dla kľamftwá ktore opowiedáią. BibRadz Ps 58/13, Gen 14/14, Ez 10 arg, 21/23, I 446, Bar 6/1, Act 23/26; Byľ [cesarz Maksymilian] poiman od Brugińfkich mieľzczan we Flándryey z nawodu krolá Fráncufkiego/ wízákże potym puľzczon BielKron 190; Profzác przytym pilnie/ áby też wáľzá N.C.M. poimáne Turki ku ich nabożeńftwu wolno puľścić raczył. BielKron 332; Látá 1382. Iágieľło kfyáżę Litewskie y z mácierzá przez Keyľtutá ftryá był poiman. BielKron 379v; Potkali fie [nasi, ij. Polacy] z Moľkwá/ y poráżili Moľkwę ná głowę/ gdzie Czeladyn Hethman ich poiman y wiele inych. BielKron 429, 11v [2 r.], 43, 57v, 95, 95v (114); Venire in manus, Być poyman Mącz 209a; Retracti fugitivi dicuntur cum reprehenduntur, Zádzierżeni/ poymáni. Mącz 462b, 56b; Y vyrzaľem beľtiá y krole zyemľkie/ á oni fie zgromádzili z zaľtepy fwemi ná walkę z onym co fiedzyaľ ná białym koniu/ y z wfem iego. Y poimána iefť beľtia/ y z nią fľkáżony prorok RejAp 162v, 163v [2 r.], Ee4v; GórnDworz Y7v; Bo idzie nań/ na Bawel burzyciel/ y poimáni mocarze iego/ poľamáły fię ľuki iyeh BudBib Ier 51/56, Is 8/15, Ier 6/11, Ez 21/28[23]; CzechRozm 117; PaprPan Hh4v; SkarJedn 137, 322; kilká głow iefť przedľię Zábitych/ ten ľam ieden tylko poimány/ Ná probie to powiedziaľ że [...] KochOdpr D3; Gebunden werden. Zwiázan być. Poyman być. Ligari. Vinciri. Calag 215b; Tamże Abedechaluam y Anániaľz Kapľáni koľcioľá iego/ iuľz fťarzy/ będąc znim záráz poimani/ zabici fą. SkarŻyw 305, 162, 320, 328 marg, 393, 473, 537, 546; Támże Iurgi Syn Swántoľławow męźnie fię broniać był rániiony/ y*

poimány/ á do Skirgáyłá przywiedziony *StryjKron* 477, 156, 175, 235, 260, 320 (32); *KochWz* 136; Snać zeby yci zMaximilianem przednieyszy Polacy mieli bydz poimani, ale iz nic pewnego ieszcze nie mamy prozno to twierdzić *ActReg* 61, 54; gdy był [Agezylaus] poimány od łtoiących y związány do Krolá przywiedziony/ gdzie ná ten czás Krol wedle obyczáiu Pogáńłkiego miał ofiárować ofiárę v Ołtarza Słóńcu. *Phil* C4, K2; *WujNT Act* 23/27, *Apoc* 19/20.

poimany o co (5): *BielKron* 199v, 357, 375v; Iáko Duch S. náucza o wiárę poimáných. *WujNT* 248 *marg*, Yyyyyy2v.

poimany na czym (7): Niewiáftę ná cudzołóstwie poimána/ pifząc ná ziemi/ wybawia. *WujNT Ioann* 8 *arg*, *Ioann* 8/3, *przedm* 37, s. 341.

W połączeniach szeregowych (7): *Leop Is* 28/13; *BielKron* 275, 380; Miserandum in modum milites populi Romani capti, necati, deserti, dissipati sunt, Bárzo mizernie słuźebny lud ludu Rzymkiego poymány/ pobity/ opułczony y rołprołzony yelt. *Mącz* 224d; *SkarŻyw* 502, 528; *ActReg* 13.

W porównaniach (2): *Leop Gen* 31/26; Ktorych [Węgrów] gdy bym ia miał bydz łługą ręką dánym luźbym v nich był iáko więźnem [!] poimánym. *CzahTr* Iv.

W charakterystycznych połączeniach: poiman(y) o naukę, o wiárę [jaką, czyją] (4); *na cudzołóstwie poimany* (4); *w nieprawości poiman*; *poiman(y,-i) i w więzieniu chowan, z dan(y) do więzienia* (2), *i (a) osadzon (wsadzon) ([gdzie])* (5), *i pobity (zabity)* (2), *i (a) porażon* (7), *i posłań [dokąd]*, *i pościnani (ścięć)* (3), *i (a) przywiedzion (zawiedzion(y)) [dokąd]* (7), *i skażon(y)* (2), *i spalon, i związany(y)* (2).

Wyrażenia: »w bitwie, w potkaniu poiman(y)« = *in conflictu captus JanStat, JanPrzyw* [szyk 9:2] (9:2): gdzież w bitwie wielkiej Młciłław kxiądz Kijowski y kxiądz Czyrnieowski byli poimani [plurimaque caede per acta ... captivantur] *MiechGlab* 3; abifczie wipwłczyly dwv wyefzny czo łą woberthinłkiey bytwye poymany na wałchim zamkv olłtynye *LibLeg* 10/123v, 11/47v; *LeszczRzecz* A6; Kieyłtut od Polakow poiman w bitwie. *StryjKron* 437 *marg*, 443, 467, 497; *Phil* R2; *SarnStat* 451, 883.

»chytrością, fortelem poiman« (1:1): Potym od brátá Konrádá thakieź chytrością był poiman/ nie pułzczon áż biskupowi wrocił łummę. *BielKron* 362; kthory [Attilius Regulus] będąc naywyłzłzą Rádą Rzymłką/ w Afryce przez zdráde forthelem był poiman/ czáfu Hetmáńłtwá Hámilkára Oycá Hánibalowego. *Phil* O3.

»gwałtem poimany« (1): nie ták iáko Krolowie á Pánowie inych narodow/ z ktorých iedni ábo od łwoich/ ábo od połtronnych luźi byli [!] wygnáni/ drudzy gwałtem á zbroyną ręką poimáni [vi capti et armis] *ModrzBaz* [16].

»w łańcuch poimany« (1): Catenatus – W łańcuch poimany. *Calep* 172a.

»poimany w niewolą« (2): *BibRadz* 3.Reg 8/50; Neemiałz będąc poimány w niewolą Bábilońłką/ vtráciwłzy z ludem łwoim oyczyznę miłá/ od nieprzyiaćioł zburzoną: do tákiego łzczeńcia przyłzedł/ iź [...] *SkarKazSej* 668a.

[»poimany prawem wojennym«: á zwłáfczčá iefłize poimánym [lege: poimany] prawem woienym/ dárowány będąc żywotem/ wzyęty będzie w niewolą/ tedy [...] *GilPos* 144.]

»w ręce [czyje] poiman« (1): A wśyftkie żony twoie/ y łynowie twoi/ będą wywiedzeni do Cháldeyczykow: y nie wydzielz ręki ich/ ále w ręce Krolá Bábilońfkiego poiman będziez [*manu regis ... capieris*] *Leop Ier* 38/23.

»do więzienia poimany« (1): Y nówrocą łie do ciebie całym łercem y zupełną dufzą łwoią w łiemie nieprzyaciół od ktorych łą do więzienia poimáni [*coram eis qui captivos duxerunt eos*] *BibRadz 3.Reg* 8/48.

»poimany więzien« (1): V Rzymiánow dawnych wolność daná poimánemu więźniowi/ była nienárulzona *PowodPr* 17.

»zbrojną ręką poimany« (1): *ModrzBaz* [16] cf »gwałtem poimany«.

»zdradą, przez zdradę poiman(y)« [*szyk 2:1*] (2:1): Tegoż też nad łobą doznał on ławny Konon Hetman Athenieńłki/ ktory był zdradą od Perłow poimány y do więzienia dány. *Phil* H2, F4, O3.

»poiman złym poimanim« (1): áby [*papież*] miał żywot wtrácić áłbo tżłonek/ áłbo poiman być/ złym poimánim. *KrowObr* 127v.

»żywo poiman(y)« (2): *BielKron* 240v; Gdy tedy z obu łtron mieli co czynić: wśyftcy zbići łą/ miałto łpalone/ y Krol żywo poimány ieft. *SkarŻyw* 502.

Szeregi: »poimany i w niewolą wzięt (a. zawiedziony)« (2): *WerGośc* 213; Dopięrom poimána/ y w niewolą wziętá/ Dopięro włożoné łą ná mé nogi pętá. *GórnTroas* 65.

»poimany albo zatrzymany« = *captus vel (et) detentus JanPrzyw* (3): [*jeśli*] niktórzy z nich w tymże potkániu będą poymáni: áłbo zátzymáni/ áłbo y łzkody bądź malé bądź wielkie podéymą w rzeczách y ofobách/ tedy im to dołtátecznie nágródzimy. *SarnStat* 135 [*idem* (2)] 451, 883.

W przen (3) :

Wyrażenie: »ręką [= zbrojnie] poimany« (3): wkázályłie grzechy wálłe we wśyftłkich myłłach wálłych: mowię że zá to żełcie włpomnieli/ ręką będziecie poimáni [*manu capiemini*]. *Leop Ez* 21/29; *BibRadz Ez* 21/24[29]; *BudBib Ez* 21/29.

Przen (23) : *Leop Ier* 50/24; Dufzá moiá prawie iuż byłá bliłką łmierci. Zdrowie moię tużci iuż było nád grobem. Ze włząd mię trzymáły poimánego [*circumdede runt me undique*]/ á nie był nikt coby mię był ráutował *BibRadz Eccli* 51/10[7]; *BudBib* b3v; Zbroie walki náłzey nie łą cíelełne/ ále z Bogá mocne/ ku podwroceniu mieyłc obronnych/ ktorymi rády podwóracamy/ y włzelką wylłokóć podnołżącą łię przeciów poznániu Bożemu/ y poimáną wiedzimy włzelką dumę ku połłufzeńłtwu Chriłtułowemu *CzechEp* 99 [*idem NiemObr*]; A ták to złodźiey ieft/ ktory nie przez piłmá wchodźi do owczárniey owiec: y tákże przez nie bywa poiman. *CzechEp* 135; *NiemObr* 19; *OrzJan* 132; Przetoż pobił ich lew z łálá: wilk pod wieczor łplądrował ich: y leopard czuły (przypadnie) ná miáftá ich/ káždy z nich kto wynidźie będzie poimány: Gdyż rozmnożyły łie w nich Bogu wiáry złámánie *PowodPr* 8.

poimany czym (1): A ielić rozum co thákowego z Filozofiiey ludzkiej podułzcza/ ma záifthe słowem Bożym być poimány/ á nie rozumem prawdá ma być przewroconá. *GrzegRóżn* K2v.

Szereg: »uwiedziony i poimany« (1): Aby ci/ ktorzyby od fáłżu/ włtaw/ mow/ łwiádectw y mniemánia fáłżywego wiedzieni y poimáni byli/ przez prawdę záś zbáwienną/ z onego poimánia y niewoley mogli być ofwobodzeni *CzechEp* 5.

a) Usidlony miłością [w tym: czym (2)] (5) : Y doznałem iż niewiáftá gorłzczyfza ieft niżli łmierć/ ábowiem łerce iey ieft iáko łieci y sidlá/ á ręká iey iáko zwiáłki Człowiek cnotliwy wydźie od niey/ ale grzełzny bęđdzie od niey poiman. *BibRadz Eccle 7/27* [przekład tego samego tekstu *BielKron*]; Nie miey thowárzyftwá częłtego z łpiewaczá/ bys łnadź nie był poiman chytróściami iey [*ne forte capiaris in exercitiis eius*] *BibRadz Eccli 9/4*; *BielKron 81*; *BudBib Eccli 9/4*.

W przeciwstawieniu: »wyzwolon ... poiman« (1): Kto dobry przed Bogiem bęđdzie wyzwolon od niey [*niewiasty*]/ lecz grzełznik bęđdzie poiman od niey [*bonus coram Deo evadet ab illa et peccans capietur ab ea*]. *BudBib Eccle 7/26*[27].

b) O szatanie i grzechu (4) : *BudNT 2.Tim 2/26*; áby łię vpámiętáli z łideł dyabelłkich/ od ktorego łá poimáni ku czynieniu woli iego. *WujNT 2.Tim 2/26*.

Wyrażenia: »poimany w grzechach« (1): iż walczy przeciwko Ieruzálem miáftu Bożemu/ y łtára łię lud Boży zátrzymác poimány w grzechách *WujNT 838*.

»w sidle poimany« (1): Aby wybáwieni bęđąc z łidla czártowłkiego/ w ktorym łá poimáni [*Et resipiscant a diaboli laqueo, capti detenti ab ipso*]/ obaczyli łię ku czynieniu wolei iego. *BibRadz 2.Tim 2/26*; *BudNT 2.Tim 2/26*.

c) O duszach przebywających w otchłani (4) : To ieft, dułze łwiętych, ktore były w piekle poimáne, z łobá do niebá záprowáđził. *WujNT 674 marg*.

Wyrażenie: »poimany(-e) jeniec (a. jeństwo), więźień« [*szyk 2:1*] (2:1): á przy łwym w niebo włtápieniu Oycow łwiętych poimáne ieńftwo/ [...] z tryumphem do niebá z łobá prowadząc *LatHar 680*; Dla tego mowi: Włtápiwłzy ná wyłokość/ wiodł więźienie [!] poimáne [*captivam duxit captivitate*] *WujNT Eph 4/8*; *SkarKaz 635a*.

α. W funkcji rzeczownika: jeniec, niewolnik, więźień (21) : thamże gdy była bithwa włzytko ono mnołstwo poimanych rozbiegł łie i pouciekał do łáłłow bliłkich *MiechGlab 7*; tich wołłko moye dogonywłzi pobyło, y kылka łilłycz poymanich do mnie prziwiedly. *LibLeg 10/147*; Y wywiodeł poimáne [*redire faciam captivitate*] z Iudy y poimáne z Izráela/ á pobuduię ie iáko y przed tym. *BibRadz Ier 32/44, 33/7*; poległo tám náłzych niemáło/ á poimánych trzy łtá. *BielKron 391v, 124, 227, 252v, 256 marg, 308 (9)*; *StryjKron 492, 772*; ták łie łam dla łiebie/ iáko y dla łwoich od więźniów bał/ gdy łwycch nie ták wiele bylo/ coby poimáne więść mogli. *OrzJan 41, 41 [2 r.]*.

Przen: O niewoli szatana i grzechów (2) : Iż dla tego Duch s. ołtał nádemną [*nad Chrystusem*]/ á ná to pomázał mię/ [...] ábych leczył łercá łkrulzone/ á poimány m ábych opowiedał wyzwolenie ich. *RejPos 293, 244v*.

a. Zaaresztowany, zatrzymany z mocy prawa [w tym: o Chrystusie (16)] (219) : abi rołkazał pylnołcz wczynycz ze bi czy łothrowye kthorzi łzye thego wazily poymany bicz mogli *LibLeg 11/161, 7/33*; plachtá y Giełzłko łłam vkradł, a rąbek mv podał Sobyech kthori thełz thu łzyedzi pogimany *LibMal 1549/148*; Item zeznał yłch wyedzyl ze łkora skthorá yełth pogiman bila vkradzona przełz Maczieya Woythka *LibMal 1550/151v*; wkonynye v kvyaviny włtodolye na przedmyełczyv łyezancz Stanilławem strichem ad cuius instanciam yełth pogimana *LibMal 1552/169v, 1543/69, 75v, 76, 1544/87v, 1546/111 (38)*; *MurzNT Mar 1/14*; Ábowiem iełli by łye złoczyńcá mocnie á gwałtownie bronilł/ czyniac łługam gwałł/ á nie mogli by być poiman: thedy [...] *GroicPorz mm2, r2, ee2v, ii3*,

ii3v [2 r.], kk2v, oo4; *Leop Ez* 33/6, *Act* 21 arg; Złodzyey ten co ogniem pali/ łupieżczá/ gwałtownik białych głów/ może być wżędzye poiman. *UstPraw* 13, E3v, F4 [2 r.], I3, I4 [3 r.]; *BibRadz Ier* 37 arg; S tey przyczyny Ruśinowfka poimaná/ y obiefzona w mężczyńfkim vbraniu *BielKron* 402v, 106, 119v, 141v, 143 [2 r.], 212 (10); *Depraehendi pro moecheo*, Być poyman miáfto cudzołożniká. *Mącz* 318b, 279a; *CzechRozm* 202; A niechlię ćiefzy przykładem Chriftulá Páná nálezego/ ktory będąc naniewinniefzy/ poiman był od roty żołnierzow *ModrzBaz* 85v, 85, 85v; Poimány ieft w Ephezie Ian ś. Ewanieliftá *SkarŻyw* [407], 40, 68 marg, 74 marg, 152, 211 (10); *CzechEp* 246; *WerGość* 256; *GórnRozm* C, H3v; *ActReg* 17; O Pánie IEzu Chryfte/ [...] ktoryś w nocy od Zydow/ popędliwie ná cię fię tárǵájących/ był poimány *LatHar* 304, 304; *WujNT Matth* 4/12, 13 arg, *Act* 5 arg, s. 514, Aaaaaa3v; áby [tułający się] przez Stárofty/ y ich Podftároście/ także przez vrząd miał y miáfteczek/ do których przydą/ byli imáni: á poymáni/ áby ná roboty byli obrácáni *SarnStat* 521; A żywot poymánego bannitá ná łálce Królewskiéy záwińnie. *SarnStat* 549; którém winy [mężobójstwa] iefliby nie záplácił/ á będzie poyman/ ná gárdle ma bydź karan. *SarnStat* 654, 156, 218, 447 [2 r.], 503 [3 r.], 504 [2 r.] (23); Sámy mężoboyftwá/ y krwie fášiedzkiey vftáwiczne bez karności rozlewánia/ potępic to krolestwo mogą. w ktorym mężoboycá/ rozboynik/ náiezdnik domowy zábiwfyz iednego/ y drugiego/ y dzieśiątego/ nie może być nigdy poiman/ y práwá fię nie boi *SkarKazSej* 704a; *KlonWor* 42.

poimany dla czego [= z jakiegoś powodu] (1): A tho stad ze Rayeczky bádacz dlya zlodzieyftwa pogimany, dopyro rzeczy thakowe przeczy w ym zeznawa *LibMal* 1548/144v.

poiman(y) o co (15): Stanisław Zglvchowa o kradzieczthwo pogymani *LibMal* 1543/74; Iacub syn Gabrielów sdolfka o Napiffanye liŧthu fálŧchiuego pogimani dobrowolnye przed vrżadem wiznall Iŧch [...] *LibMal* 1551/159v; pogiman yefth o tho ze wydawali groŧche pozloczifte za prawe zlothe. *LibMal* 1553/178, 1543/76, 1548/142, 143v, 144, 1552/171; *GroicPorz* v4v; Vftáwiliŧmy/ iż gdyby w ktorymkolwiek mieŧcie był iŧláchćic poiman o iáki gwałt od mieŧzczan: táki fláchćic ná Ratuŧzu ma być wládzon. *UstPraw* F4; *SkarŻyw* 147, 305; *SarnStat* 503 [2 r.]; *SkarKaz* 8a.

poiman(y) na czym (17): *LibMal* 1551/161; ZLodzieyftwo ieft dwoiákie/ Iáwne y Táiemne. Iáwne/ gdy złodziey ná złodzieyftwie álbo ná onym mieyftthcu gdzie kradł będzie poimány *GroicPorz* ii4v, ii4; Manifestus. Manifestarius fur, Ná yáwnym złodzieyftwie poymány/ złodziey. *Mącz* 208a, 317d, 318b; *WujJud* 89v; Wízákze tákowégo człowieká/ ktory ná złodzieyftwie/ álbo dobrowolnym mężoboyftwie/ ná łápánium pánien/ álbo białychgłów/ ná fpuftofzeniu wŧi álbo ná łupieztwie był poyman/ [...] wymuiemy [z prawa o nieosądzonych wyrokiem sądowym]. *SarnStat* 702, 203, 894. Cf »na ŧwieżym złoczyńŧwie poiman(y)«.

poiman(y) w czym [= na czym] (5): którzy poymáni w tákowym vczynku przeciwko niemu będą ŧwiádczyć/ y nie odwoływác álbo zeznánia fwego kłobie nie będą brác/ y ták zéyda ná gárdle fkaráni *SarnStat* 408; Wízákze tego człowieka wyiáwfyz/ ktory [...] w puftofzeniu wŧi/ y łupieztwie byłby poyman *SarnStat* 498, 504, 961, 1241.

W połączeniach szeregowych (15): *KrowObr* 49v, 95v; *BielKron* 138v, 144; *RejPos* 104v; *CzechRozm* 236v; *ArtKanc* Dli; Iezu od ludzi złoŧliwych poimány/ zbity/ y okrutnie zwiáżány/ zmiłuy fię. *LatHar*

338, 273, 289, [540]; A iefiiby kto ránił/ ma byđz poiman/ y także ładzón zá łłufznym *scrutinium*, y do wieże władzón *SarnStat* 128, 1172; *SiebRozmyśl* [A4]v; *KlonWor ded* **2v.

W charakterystycznych połączeniach: *poimany banita*; *poiman(y) o gwałt* (2), o *kradzieństwo*, o *krzywoprzysięstwo*, o *mężobojstwo*, o *napisanie listu fałszywego*, o *słowo*, o *wiarę*, o *występek*, o *zbrodnię i grzechy*, o *złą radę na krzywoprzysięstwo*, o *złoczyństwo*, o *złodziejstwo*; *poiman(y) na (jawnym) cudzołóstwie* (3), *na gwałcie panieńskim*, *na kradzieństwie*, *na łapaniu panien (albo białych głów)* (2), *na łupiestwie* (2), *na mężobojstwie* (3), *na spustoszeniu wsi* (2), *na uczynku* (2), *na (jawnym) złodziejstwie* (7); *poiman(y) w gwałcie* (2), *w łupiestwie*, *w pustoszeniu wsi*, *w uczynku*.

Wyrażenia: »*criminaliter*, *in recenti crimine poiman(y)*« (1:1): *ActReg* 16; Ale gdzieby [...] Student [...] na kradzieństwie/ cudzołóstwie/ gwałcie panieńskim/ mężobójstwie/ ábo *in alio facto criminali*, á nie cudnym był poimány/ iuż to nie Rektorów łąd będzie/ ále taki *criminaliter* poimány/ będąc klerykiem do Biskupięgo łądu: [...] będzie odełtan *SarnStat* 203.

»*poimany za gorąca*« = *na popełnionym przestępstwie* (2): TEgo Sądu trzy łą własności przy złoczyńcy. Pierwłza/ iże poimány zá gorąca/ nie może być dan na rękoiemłstwo. *GroicPorz* m4v, v4v.

»*niewinnie poiman*« [szyk 2:1] (3): *BielKron* 458; Kto niewinnie będąc *poymán [innocens captus]*/ muśi o łobie łpráwę dáwác/ niech to odpuści Rzeczyłpolitey/ że oná dowieduiąc łię o wyltępku/ toż nád nim czyni co y nád winnym *ModrzBaz* 85v; Przysłał tez doniego listy co Carnkowski ad suos pisał ze niewinnie poimán *ActReg* 94.

»*na świeżym złoczyństwie*, *uczynku*, *złodziejstwie poiman(y)*« [szyk 5:2] (3:2:2): Schimun syn Hannułsa drapyeya [...] na łzwezym złodzieyłtwe pogimany [...] dobrowolnye zeznał *LibMal* 1551/158, 1553/174v; Sędziemu przy rękoiemłstwie to trzeba wiedziéc/ áby złoczyńcę ná świeżym wczynku poimánego/ ktory gárdło záłłuzył/ ná rękoymie niedawał. *GroicPorz* c4v, m4, r4, cc2v, cc3.

»*przez urząd*, *od urzędu*, *urzędnie poiman(y)*« = *per officium captus JanStat* [szyk 8:2] (6:3:1): stymy włchiczky my rzeczamy y zołthathkyem pyenyedzi yełth pogimana wdomv theyze tho łchewczewy pudelczewi y vrządnye pogimana *LibMal* 1552/170, 1548/142; *UstPraw* D; A tak należy to Rzeczyłpolitey/ áby wlytcy złoczyńcy/ od vrzędu tego mieyfcá/ gdzie łię zbrodnia złátála wnet poimáni byli [*a magistratu ... mox comprehendantur*] *ModrzBaz* 85, 84v; *ActReg* 18; A Iefiiby więc nieośiedli byli/ przez ón vrząd zamkowy máią byđz poymáni [*per officium illud castrense comprehendantur JanStat* 673]/ y do wieże wrzuceni *SarnStat* 499, 16, 503, 833.

Szeregi: »*poiman* i w więzieniu dzierzán (*a. trzyman*)« (3): tedy takowy kmiec ma byđz *poymán/* y w więzieniu dzierzán [*debet mancipari et vinculis detineri JanStat* 51] áż do łłufznęy zapłáty winy. *SarnStat* 925, 128, 385.

»*poiman(y)*, (i) *do urzędu* (od)dan(y) (*a. przywiedziony*)« (9): Hannułch fechter czyefzlya na yawnym y zwezym [*lege: świeżym*] czudzołółthwe pogimany y przełz Walthina Rell kufznyerza zbrunowa do vrządu dany dobrowolnye zeznał *LibMal* 1551/161; Anna Zalczbornowna na łzwezym złodzyeyłthwe pogimana y zliczem do vrzendu przywiedziona dobrowolnye zeznała. *LibMal* 1553/174v, 1548/138v, 1550/151v, 153v, 1551/163, 165, 1553/175, 176.

»*poiman(y)*, (i) (o)sądzon« (3): Spółob odvodu y pokonánia ná Gorącym Práwie. NA tym Sądzie złoczyńcá ná świeżym wczynku poimány/ zárazem bywa ładzón. *GroicPorz* m4; *SarnStat* 128; A gdy

tá rzecz do vřzu Senatorřkich dořzłá/ Zle Pleminiufowi oná *caufsa* [złupienie kořciola Prozerpiny] pořzła. Poiman y ořadzón/ y vmářł w ćiemnicy *KlonWor* 10. [Ponadto w pořczeniu szeregowym 1 r.]

»poiman a prawem pokonan« (1): Kto cżyiemu domowi ogniem odpowiada/ łkoro będzie poiman á práwem pokonan [*comprehensus et convictus*]/ wnet bywa ná gárdle karan *ModrzBaz* 81.

»poiman(y) a (i) (s)karan(y)« (3): *LibLeg* 11/136; by tęn był zbrodzień po pierwřzem mężoboyřtwie poiman y łkaran. *GórnRozm Cv*; *SarnStat* 1113. [Ponadto w pořczeniu szeregowym 1 r.]

»ugonion a poiman« (1): Item Ieslyby ktho koczował gwalthem albo yakiem kolvyek obyczayem yakiego człovyeka ořziadlego abo nyeořzyadlego s Corvny do voyevoczsthwa albo s voyevoczsthwa do Corvny wzyancz, yřz by vgonyon apoyyman bil *LibLeg* 6/117v.

»poiman i zabran« (1): yeřlibi thakowi był nalyezion thedi ma bicz poyman, y zabran ze wřchitkimi rzeczamy. *MetrKor* 40/825.

»zachwycon i poiman« (1): lyecz kthemu przřcz nyemogl, dlya thego yřz przeřz thegořz katha thamze na gorze yeřth zachwiczón y pogiman *LibMal* 1550/151.

a. *W funkcji rzeczownika (10)* : iże poimány nie może przeć řwego vczynku *GroicPorz* m4v; *Leop Lev* 25 arg; Zá co řrodze bárzo poimáne bić kazano/ y zmęczóno pořłano do Táracyry *Skarřzyw* 437; Od powiedział PPodskarbi inSenatu odwu Poimanych przyktorych signa naleziono. ze monetę robili fałszywą *ActReg* 25, 168; áby ná roboty byli obráćáni/ ták dľugo/ ářby pan onégo poymánégo álbo poymáných/ dowiedźiawřzy řie o nich/ vpominał řie ich. *SarnStat* 521, 218, 504 [2 r.].

b. *O okręćie nieprzyjacielskim: wzięty na hol przez zdobywców (1)* : Zagel y řtyr vtrácon: nawá wřtrzelána. Ná koniec/ gdy iuř miáłá tonáć/ poimána. *KochPam* 86.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : *Compraehensus*, *Ořięgniony*/ *poymány*/ *włápioy*/ *poięgniony* *Mącz* 318a.

Synonimy: 1. *ukradziony, wzięty, zabrany*; 3. *jęt, wzięty, zabrany, zniewolony*; **a.** *arestawany, pobrany, pogarnion, zatrzymany*; **a.** *braniec, jęciec, niewolnik, więzień*.

Cf **NIEPOIMANY, POIMAĆ, POIMANIEC**